פ"ב מ"ח ע"ש, ג) [ליתח

במשנה דשביעיתו. ד) מגילה

ב. גיטיו לו: עדיות פ״א מ״ה

מד. קידושין לט. חולין כא.], ו) סוכה לד. מד. תענית ג.

זבחים קי:, ו) [ל"ל דתניח

משום דבמשנ׳ דשביעית לא

מכר ר' עקיבא אלא סתמא

דת"ק וגם הא דאתמר הכא

שהרי כבר נאמר כו׳ לא נוכר

במשנה דהתם וכ"מ בהר"ם

דמייתי הכא וכן בר"ה ט. ברייתא היא לכך שפי' גרסי'

דתניח], ה) שביעית פ״ח

מ"ד ר"ה ט. מכות ח:,

ט [ע"א], י) [ויקרא כה], כ) [לקמן ד.], ל) [כולה

רש״שו.

הגהות הב"ח

ב"ש וב"ה וגזרו מפסח ומעצרת ואתו בתקנתא דידהו וכו' ועד העצרת

דכל הרוצה לבטל כו׳ לא

רמל אלא הפסח והעצרת

נס לי כו' כל"ל והד"ח: (ב) תום' ד"ה ר"ח כו'

מהם ליכם למימר לעיל מסתיים דר"א דאמר וכו׳ לא שמיע ליה. נ"ב כלומר לא שמיע ליה.

לא סבירא ליה הא דאמר

דהתירו תוספת שביעית

ולכד הוה אמר הכי משום

דליכל לפרש כל"ל: (ג) ד"ה דליכל לפרש כל"ל: עד ה"ה שהרי וכו' תנהו גבי שביעית

ובמשמעותיה דקרא

שבא להחמיר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ובה"ח כו'. נ"ב

בירושלמי [שביעית פ״ח] ולמה לא תניתוה מקולי

ב"ם ומחומרי ב"ה פעמים

בב א ב ג מיי' פ"ג מהלכות שמיטה הלכה א סמג לאוין רסו: בד ה מיי׳ פ״ג מהל׳ שמיטה הלכה ה:

פ"ז מהלכות לולב הלכה כ: תמידין הלכה ו:

תורה אור השלם 1. שַׁשֶּׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבַּת בֶּחֶרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת: 2. אֱדַיִן דְּנָיֵאל דִּי שְׁמֵה

אשתומם בַּלְטְשָׁאבַּוּ אֶשְּׁוּוּבְּה יְבַהֲלָנַהּ עֲנַה מַלְכָּא וְאָמֵר בַּלְטְשַׁאצַר חֶלְמָא וְּפָשְׁרֵא אַל יְבַהְּלֶךְ עְנֵה בַּלְטְשַׁאצַר וְאָמַר מִרִי בַלְטְשַׁאצַר וְאָמַר מָרִי הַלְמָא לְשָׁנְאֶךְ וּפִשְׁרֵה הַלְמָא לְשָׁנְאָךְ וּפִשְׁרֵה לְעָרְךְ: דניאל ד טז 3. וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן יִהְיָה לְאָרֶץ שַׁבְּת לַיִּיָ שְּׁדְךְּ לֹא תִוְרֶע וְבַרְמִךְּ לֹא תִוְמֹר:

י ויקרא כה ד

רבינו חננאל כי אתא רב דימי אמר, יכול ילקה על התוספת. ונסיב על ההוטפות, הנטיב תלמודא לפטורא. תוספת, ר' אלעזר אמר חרישה שהיא תוספת דאתיא מכלל לאונא לוכיי לאונא (ל לא "כ כל הני פרטי למה לי, והדין הוא תלמודא דנסיב לפטורא. פרטיהן, הזורע והזומר . ובוצר, למה לי, וקוצו ובוצו, למה ל, אלא ללמדך דאהני תולדות דזומר ובוצר הוא דמיחייב, אתולדות אחרנייתא לא מיחייב. ור' יוחנן אמר ימים שהוסיפו חכמים לפני, ראש השנה, להיות חורשין . באילז ערב שביעית עד האילן בחרישה זו בשנה השביעית. ובשדה הלבז תוספת ראש השנה. וכר׳ עקיבא ובקציר תשבות, ואמר, אין . צריך לומר חריש וקציר של שביעית, שהרי כתיב שדך לא תזרע, אלא חריש של ערב שביעית שנכנס של עוב שביעית שנכנט בשביעית כו', ונסיב לה קרא לפטורא, כדאמרן ירושלמי בשביעית, 3) באיסור שני פרקים י הללו התירו, ובאו, אחרי כן בשעה שאסרו והתירו כן בשכת שאשר החודה למקרא סמכו. בחריש, (ובחריש) [ובקציר], איזהו חריש אסור, בחריש, שקצירו אסור, ואיזהו,

אלעזר לעיל דאמר אינו לוקה דאיכא למימר דרבי אלעזר לא שמיע ליה הא דאמר לקמן דהתירו תוספת שביעית הלכך הוה אמר הכי דליכא לפרש מילתא דרב דימי אלא בחרשה אבל לדידיה אסור ולוקה דלא ס"ל אי נמי דכיון דאיתא בהדיא כי הך דלעיל במילי

רבי אלעזר אומר חרישה. מהא ליכא למימר (כ) תסתיים דר׳

דחרישה אינו נריך לומר תסתיים דאין דרך הש"ם לומר תסתיים בדבר המפורש בהדיא כל כך:

יבול ילקה על תוספת של ראש השנה. ואם תאמר מלקות מנלן והלא לא כתיב בתוספת לאו אלא עשה גרידא בחריש ובקליר תשבות איכא למימר דמבחריש ובקציר מפקינן דלריך תוספת כלומר שהשביעית מתחלת משנה הששית וכל דין שביעית יהיה לששית דהכי קאמר רחמנא דשביעית מתחלת הודם שנת שביעית וא"כ הוא כשביעית: עצרת. דהיינו יותר דבכל מקום בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא לבד מאותן דברים דקחשיב בעדיות (פ״ה):

וקרובים דברי אלו. קא משמע לן דאין ב"ש מחמירין אלא מעט על ב״ה ולאשמועינן מילתייהו דבית שמאי פירש הכי בל הרוצה לכמל יבא ויכמל.שמל יתקלקלו הקרקעות ואינן מגדלין מבואה בלא חרישה לאחר זמן זה התנו שיהא כח להתיר לצריכים שחשו להפסד רבים שלא יגרמו רעה לעולם: הלכה למשה מסיני. מהכח איכא לדקדק מדשרא

רחמנא ילדה מכלל דזקינה אסורה הרי על ידי הלכה למשה מסיני נאסרה תוספת שביעית אבל להתירא לחוד לילדה לא אנטריך דמהיכא תיתי לאסור: בביינורו. תנן במסכת שביעית פרק קמא עד אימתי נקראו נטיעות ר' אלעזר בן עזריה אומר עד שיחולו רבי יהושע אומר בת שבע שנים רבי עקיבא אומר נטיעה כשמה אילן שנגמס פירוש שנחתך והוליא חליפין מטפח ולמטה כנטיעה מטפח ולמעלה כאילן דברי רבי שמעון: בִיבוך המים. והא דאמרינן בעלמא (שבת דף קג:) מ"ם יו"ד מ"ם לרבות ניסוך המים מן התורה אינו אלא אסמכתא בעלמא כפר״ח: שהרי כבר נאמר שדך לא תזרע וגו'. ואח"כ כמיב את ספיח קנירך לא תקנור אלמא קנירה לא אלטריך ואפילו אם תימלי לומר

כי אתא רב דימי אמר יכול ילקה על התוספת ונסיב לה תלמודא לפטורא ולא ידענא מאי תלמודא ומאי תוספת ר' אלעזר אמר חרישה והכי קאמר יכול ילקה על חרישה דאתיא מכלל ופרט וכלל ונסיב ליה תלמודא לפטורא דאם כן כל הני פרטי למה לי ור' יוחנן אמר ימים שהוסיפו חכמים לפני ראש השנה הבי קאמר יכול ילקה על תוספת ראש השנְה דאתיא י מבחריש ובקציר תשבות ונסיב לה תלמודא לפטורא כדבעינן למימר לקמן מאי ימים שלפני ראש השנה כדתנן 6 עד מתי חורשין בשדה אילן ערב שביעית בית שמאי אומרים כל זמן שיפה לפרי וב"ה אומרים [א] א עָד העצרת וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו י ועד מתי חורשין שדה הלבן ערב שביעית משתכלה הלחה וכל זמן שבני אדם חורשים ליטע מקשאות ומדלעות ר' שמעון אומר א"כ נתנה תורה שיעור לכל אחד ואחד בידו י אלא בשדה הלבן עד הפסח ובשדה האילן עד העצרת י (וב"ה אומרים עד הפסח) ואמר ר' שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא רבן גמליאל ובית דינו י נמנו על שני פרקים הללו ובטלום אמר ליה רבי זירא לר' אבהו ואמרי לה ריש לקיש לר' יוחנן רבן גמליאל ובית דינו היכי מצו מבמלי תקנתא דב"ש וב"ה והא תגן י דאין ב"ד יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין מי אשתומם כשעה חדא אמר ליה אימור כך 200 התנו ביניהן כל הרוצה לבטל יבוא ויבטל דידהו היא הלכה למשה מסיני היא דאמר ר' אסי אמר ר' יוחנן משום ר' נחוניא איש בקעת בית חורתן ס'ה עשר נטיעות י ערבה י וניסוך המים הלכה למשה מסיני אמר רבי יצחק כי גמירי הלכתא שלשים יום לפני ראש השנה ואתו הני תקון מפסח ומעצרת ואתנו בדידהו כל הרוצה לבטל יבוא ויבטל והני הלכתא נינהו קראי נינהו י' (דתנן) יי בחריש ובקציר תשבות ר' עקיבא אומר אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית שהרי בבר נאמר 3 שדך לא תזרע וכרמך לא

כי אתא רב דימי. מארץ ישראל לבבל: אמר. שמעית דאמרי בא"י יכול ילקה על תוספת: ושמעית דנסיב עליה חלמודה לפטורה. ולה ידענא מאי תוספת ולא פטור: רבי אלעור אמר חרישה. בשביעית להכי קרי ליה תוספת דלא נפיק עיקרו מן התורה אלא מכלל ופרט

וכלל כדאמרי׳ לעילש: ונסיב סלמודא לפטורת. כדחמרינן הני חין: דחם **כן.** דהוי לקי: **כל הני פרטי.** דפריט בהדיא דאסור בשביעית זריעה וזימור קלירה ובלירה: למה ני. דכתב רחמנא אלא למימרא דאהנך הוא דלוקה וכו' שמע מינה אחרישה לא לקי: ימים שלפני ראש השנה. של שביעית שהוא תוספת על השביעית: דאחיא מבחריש ובקליר. כדחמר לקמן חם חינו ענין לשביעית שהרי כתיבי שדך לא תורע וכרמך לא תזמור תנהו לענין ששית שוכום לשביעית דבשביעית נמי אסור: כדבעינן למימר לקמן. גמר שבת שבתון משבת ברחשיתי: כל זמן שיפה לפרי. כלומר כל זמן שחרישה יפה לפירות שגדלו בששית דהיינו נמי קרוב לעלרת אבל מכאן ואילך לא דהוי כמתקן פירות שביעית: שדה לכן. של תבוחה: שתכלה הלחה. שכלין הגשמים של שנה ששית דעד ההיא שעתא מהני חרישה לזריעה דשנה זו אבל משתכלה הלחה אינו יכול לחרוש דמחזי כחורש לצורך שביעית דהיינו כל זמן שבני אדם חורשין ליטע מקשאות: נתנה חורה שיעור לכל אחד ואחד בידו. כלומר נתת דבריך לשיעורין שפעמים זה חורש קודם חבירו ליטע מקשחות: על שני פרקים. דפסח ועלרת: ובטלום. דחורשין עד ראש השנה: מקנמא דשמחי והלל. דרבי שמעון דחמר עד פסח ועד עלרת והיינו אליבא דב"ש וב"ה: כך התנו. שמאי והלל בשעת תקנתם: דידהו היא. תקנתם היא: חורתן. מקום: י׳ נטיעות. המפוזרות בתוך בית סחה שהוא ני על ני חורשין כל השדה שלהט בשבילן בערב שביעית עד ר"ה ואמרי הני הואיל וילדות הן איכא פסידא יתירא לכך חורשין עד ראש השנה אבל זקינה אין חורשין עד ראש השנה. אלמא

ב ש אנמונמי כי שלמין ואין שאין הגשמים מלויין ואין הליחה מלויה [דלא כתום׳ :ד"ה עד עלרת]

מוסף רש"י

אשתומם כשעה חדא. שתה והיה מחשב מה יענה טו). עשר נטיעות. משנה היא בסדר זרעים (שביעית סית כפור אעש (שפשת פ"א מ"ו) עשר נטיעות המפוזרות בתוך בית סאה, שאין בין זו לזו אלא כמה שיש בין זו לחברתה, ותפסו בית סאה שהוא ני אמה על נ' אמה מפוזרות לאורך ורוחב בשוה, חורשין כל בית סאה בשבילן ערב אע"פ שביעית עד ר״ה. מחול על הקדש, כדנפקא לן מבחרים ובקליר תשבות, ק מכנות של ערב שביעית הריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית, ואסור לחרוש שלשים יום לפני

אלא מסוני שמוחר לחרוש חחמיהם עד ר"ה כדי שלא יבשו, ואם עשר הן ומפזרות ההלכתן בתוך בית סאה, ואחר למרוש חחמיהם עד ר"ה כדי שלא יבשו, ואם עשר הן ומפזרות ההלכתן בתוך בית סאה, ואחר למחד שחותות מסיני שמוחר לחרוש את כולן כשבילן, אבל אם אינט עשר או שאינן מפוזרות ההלכתן, חורש חחמ כל אתם ואחת בכישר יניקתה לפי חשבון עשר לבית סאה, ובאילנות זקנים נאסר ל: יזים לפני ר"ה בדאמרינן נלקתו) לר ישמעאל מהלכתא ולר"ע מקראי, וחכמים עשו סייג לחורה ואסרו בשדה הלבן מססח ואילך ובשדה האילן בזקנים מעלדת ואילן, ואמרו בזקנים מעלדת ואילות לבית סאה הרי אלו מעטרפים וחורשים כל בית סאה בשלון עד עלדת, לפי שסילו לדין להן ויללה מחורש הבית שלא משר שלא מחודש לכל אחד מחמיו לפי חשבון עד עלדת והשלה לסור מססח ואילן וסובה דו). ערבה. למקדש, דאילו ערבה לללב מקלאי נפקא (ששם). וביסרך המיש. למתידין של שחר שבעה מין הם, בדאמרינן בפרק לולב וערבה (מת), והתם מפרש כילד מנסרון בין מים בין יין, וכל קרבנות כל ימות השנה אין נסכיהם אלא כדלאת ייל, חוץ מן החבה השה אליבי של שר שבעיל השומע וגרסם כסדר ששמעם (שש). אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית. והשלה משליה משר מיה מובעה אליל משלה משלה משלה משלה לאל משלה משלה משלה משלה משר מושה און להים שביעית. בעל כרתף לשל משר מיום מעבוד, סיפיה אשביע השלי ובאום והליות של ערב בשביעית שלה לאל שביע מבוד ובשביעי משביעים מלה לאום ובקליר תשבוע וחבות מובדה ואלה מלאם שביעית ולל המוביע ובקליר תשבוע מובדה ואל מריש של ערב שביעית. של ערב שביעית של ערב שביעית. של ערב שביעית. של ערב שביעית של ערב שביעית. של ערב שביעית של ערב שביעית. של ערב שביעית בימה מוצר ביביע מתובה ביל היישה של ערב שביעית. של מיכו ביה של ערב שביעית של מיחרים שביע ערב שביעית של ערב שביעית. של ערב שביעית היישה של ערב שביעית. של מיחוב של מיש שושל ערב שביעית. של ערב שביעית הייש של ערב שביעית הייש של ערב שביעית היישה של מיש ביעים מובד נוכנים של מישה של ערב שביעית הכיבה של מישה בישה של מישה של מובד בל מוביעים מודים ביעים מובד בל ביעית חרים של מובד בל ביעית היישה של מישה של מובד ביעים מובד ביעית של מים ביעים היישה של מים ביעים מובים ביעים מוביע ביעים מוביע ביעים מוביע ביעים ביעים בנטיעות נאמר הלכה למשה

דהלכה למשה מסיני הן: וערבה.

להקיף המזבח: כי גמירי הלכסא.

דאין חורשין לוקינה עד ראש השנה

אבל חורשין עד שלשים יום לפני ראש

השנה: (ה) ואמו. בתקנה דידהו

דהרחיקו עד הפסח ועד העלרת: וכל

הרולה לבטל יבה ויבטל. ורבן גמליחל

שנכנס

חרישה לריכה דאוהרת חרישה לא אשכחן אלא הכא מיהא קצירה - דבטל לא בטל אלא מפסח ומעצרת עד שלשים יום לפני ראש השנה: לא אנטריך ולההיא דרשא דאתיא קנירה אתיא חרישה כיון דכתבינהו גבי הדדי אי נמי ס"ל לר"ע כי ההיא דאמרן לעיל דלוקה על חרישה וכדאמרינן טעמא לעיל סבר ר' עקיבא ותרוייהו מיותרין ואליבא דר' עקיבא קפריש ואזיל דר' עקיבא סבר אם אינו ענין לשבת תנהו גבי שביעית (ג) ובמשמעות שבא להחמיר ולא להקל ולא בעי לאוקמי בשבת כר' ישמעאל להקל דהכי עדיפא ליה ור' ישמעאל עדיפא ליה לאוקמי בשבת דפשטיה דקרא מיירי ביה ואפילו להקל מלאוקמי בשביעית דלא מיירי ביה ולהחמיר:

שנכנס לשבעית. ובקציר שבונכט לשבים: ובקביו. שחרישו אסור, ואיזהו, חריש של שביעית שיצא למוצאי שביעית. וכשהתירו אחריהן למקרא סמכו, והא כתיב הכא בשביעית שבת, וכתיב בשבת בראשית שבת, מה ערב שבת בראשית אתה מותר לעשות עד שתשקע החמה, אף ערב שבת שביעית אתה מותר לעשות עד שתשקע החמה. אם כן למה נאמר עד העצרת, שעד כאן יפה לפרי ומיכן ואילך מנבל פירותיו. ומקשינן, היכי מבטל רבן גמליאל תקנת הלל ושמאי, והתנן אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין. ופרקינן, תיקנו שמאי והלל תקנה זו והתנו שכל הרוצה לבטל יבוא ויבטל. ומקשינן, וכי דבית הלל ושמאי הן, והא הלכה למשה מסיני הן, דאמר ר' יוחנן עשר נטיעות, והן אלו יבוא היבטר. ומקשינן, וכי דבית היל ושמאי הן, והא הלכה למשה מסיני הן, דאמר ר' יותנן ששר נטיעות, והן ארו ששנינו במס' [שבינית] פרק ראשון עשר נטיעות מפוזרות בתוך בית סאה חורשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה. אבל האילנות שכבר [השנה]. פירוש, מהכא שמעינן שהנטיעות הן שמותר לו לחרוש להן בששית עד ראש השנה. אבל האילנות שכבר עשו פירי וזיקנו אין חורשין להן בששית עד ראש השנה. בתחלת פרק ראשון ממס' שביעית, עד מתי חורשין שדה האילן ערב שביעית, בית שמאי אומרים כל זמן שהוא יפה לפרי. שהחרישה תועיל לפירות שבאילן שהן הפירות השנה הששית. אבל אם נכנס הקיץ, וגמרו הפירות, ואין החרישה מועלת לאותן הפירות כלום, נאסר בחרישה. שהחרישה אותו (העץ) והעתן אינה מועלת לשנה הששית כלום. ונעשה כאילו הוא חורש לשביעית. ושיערו בית הלל אותו העת. אווה (וקב) (והנון אבה ומוכרת: שבו והשם הבילה והנה בא היה היה כל שבינה שבינה בה היה היה היה בה בינה שבינית פ"א, עד עצרת. וקרובים דברי אלו להיות כדברי אלו. ומנא תימרא דשני לן בין נטיעה לאילן, כדתנן במסי שביעית פ"א, עד אימתי נקראו נטיעות, ר' אלעזר בן עזריה אומר עד שיחולו, ר' יהושע אומר בת שבע שנים, ר' עקיבא אומר נטיעה

כשמה. אילן שנגמם, פי׳ שנחתך והוציא חילופין, מטפח ולמטה כנטיעה, מטפח ולמעלה כאילן, דברי ר' שמעון. מכאן דשני לן בין נטיעה לאילן. ש"מ, מדהתיר לחרוש לנטיעות עד ראש השנה, מכלל שאין חורשין לאילן עד ראש השנה. ומן ההלכה שמענו, ולא מדבית שמאי ובית הלל. וערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני הן. ופריק ר' יצחק, כי אתאי הלכתא ²וללי. כדתנן בשביעית בפ' שיני, אין נוטעין ואין מבריכין ואין מרכיבין ערב שביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה. ואתו בית שמאי ובית הלל התקינו, מפסח לשדה לבן ומעצרת לשדה האילן. ושקלו וטרו,

תזמור אלא חריש של ערב שביעית

שנכנם